

Koncept for kompetenceudvikning m. stomipleje

Anbefalinger fra tværsektoriel arbejdsgruppe nedsat af
Sundhedsstyregruppen i Region Midtjylland

Behandles i Sundhedsstyregruppen 25. september 2019

8. april 2019

Indhold

1

• Baggrund

2

• Målgrupper

3

• Praksisnær læring

4

• Fagligt indhold, formidlingsform og økonomi

5

• Arbejdsgruppens anbefalinger

6

• Bilag

Baggrund

Indkøb & Medicoteknik i Region Midtjylland er sammen med kommunerne i Midtjylland i gang med at udarbejde et tværsektorielt udbud af stomiprodukter. Som forarbejde til udbudsprocessen blev der i 2017 gennemført en analyse for at afdække stomiområdet; herunder forbedringspotentialer. Konkret blev der i analysen peget på flere forbedringspotentialer bl.a.:

- Minimere og lette overgange: ensartet sortiment og potentiale i fælles standarder i forbindelse med visitation, fremskudt visitation
- Øget samarbejde
- Mere viden om stomi: kompetenceudvikling, særligt i den kommunale hjemmepleje og på hospitalsafdelinger, der ikke er stomispecialiserede.

På baggrund af analysen nedsatte Sundhedsstyregruppen i august 2018 en tværsektoriel arbejdsgruppe til at udarbejde konkrete forslag med henblik på at styrke samarbejdet om stomiopererede i Midtjylland. Arbejdsgruppen har udarbejdet en tværsektoriel samarbejdsaftale.

Samarbejdsaftalen adresserer begge de nævnte forbedringspotentialer. Derfor er der i aftalen fokus på kompetenceudvikling og vedligeholdelse af kompetencer i forhold til stomipleje og behandling. Nærværende afrapportering indeholder arbejdsgruppens anbefalinger til et fælles koncept.

Konceptet for kompetenceudvikling og vedligeholdelse af kompetencer skal kunne anvendes tværfagligt og på tværs af klynger.

Formål med rådgivning fra hospitaler og kompetenceudvikling i kommuner:

- at understøtte kommunalt sundhedspersonale i at give borgerne den rette stomipleje og behandling i nærmiljøet.
- at understøtte sammenhængende forløb med den optimale stomipleje og behandling, så borgerne så vidt muligt kan leve det liv de ønsker

Målgrupper

Kommunale social- og sundhedsassistenter og -hjælpere samt ufaglærte

De basale kompetencer forudsættes erhvervet på social- og sundhedsskolerne. Den videre kompetenceudvikling sker ved, at faggrupper med en merviden forpligtes til at give denne videre. Det kan konkret ske ved, at viden i hverdagen overføres fra kommunale sygeplejersker til social- og sundhedsassistenter og -hjælpere samt ufaglærte medarbejdere i hjemmeplejen.

Kommunale sygeplejersker

For kommunale sygeplejersker er der mulighed for rådgivning og sparring fra stomisygeplejersker på hospitalet.

Sygeplejersker på hospitalsafdelinger, der ikke er stomispecialiserede

For sygeplejersker på hospitalsafdelinger, der ikke er stomispecialerede er der mulighed for rådgivning og sparring fra stomisygeplejersker på hospitalet.

Kompetenceniveauer

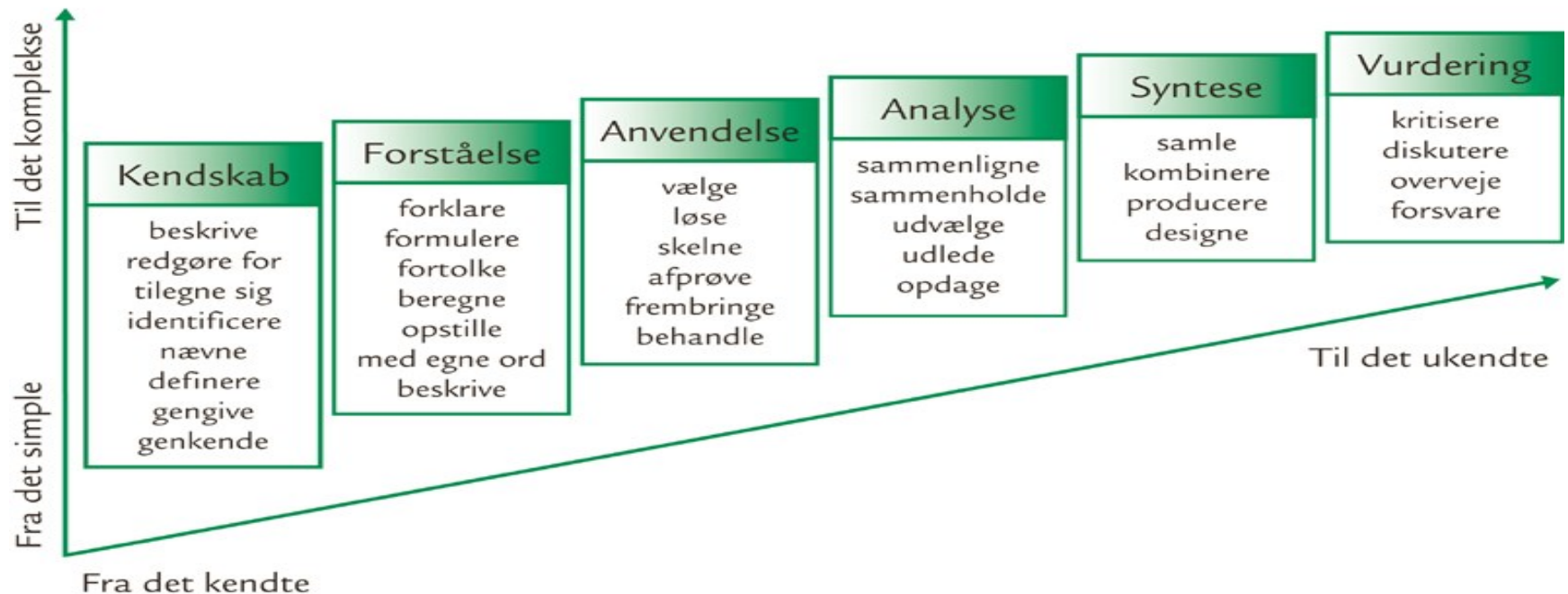
- **Kompetenceniveauer indenfor stomipleje ved den stabile og ukomplicerede stomi i hjemmeplejen**
- For alle sundhedsprofessionelle gælder det om at kende sine faglige begrænsninger og spørge efter hjælp. Derfor er det også centralt i arbejdet med stomipleje, at det er tydeligt, hvem der har de nødvendige kompetencer til at hjælpe og rådgive om stomi.
- Grundlæggende skal det sikres at de sundhedsprofessionelle, som varetager stomipleje har et fagligt niveau, ***hvor stomiplejen fungerer tilfredsstillende for den enkelte borger, der har en ileo-, kolo- og/eller urostomi, så den stomiopererede kan leve det ønskede liv.***

Kompetenceniveauer

Til at beskrive de forskellige niveauer og skabe en tydelighed om, hvad der menes, er der taget udgangspunkt i Blooms taksonomier:

Blooms taksonomier

Kompetenceniveauer

Med tanke på den organisering af plejeopgaven i kommunerne har gruppen beskrevet de videns- og kompetenceniveauer som bør ved tilstede for at varetage den daglige stomipleje. For at kunne varetage opgaven er det forventningen, at man på alle niveauer besidder kendskab og forståelse og er i stand til at anvende dette.

Niveau 1

Social- og sundhedshjælpere

Kendskab til og forståelse for den grundlæggende stomipleje ved den stabile og ukomplicerede stomi:

Det betyder viden om:

- Stomityper og output
- Hudens beskaffenhed
- Bandageringsteknik (herunder vigtigheden af korrekt hulstørrelse)
- Skifteinterval
- Typer af stomiprodukter (1-dels og 2-dels, tømbar, lukket og uro)

Niveau 2

Social- og sundhedsassistenter

Ud over viden på niveau 1 forudsættes

Kendskab til og forståelse for:

- anatomi og fysiologi
- hyppigste peristomale hudproblemer og kan observere og handle på dette
- sene stomi-komplikationer og kan observere samt videregive observationer
- Typer af tilbehør og kan anvende de bevilgede produkter.

Niveau 3

Basis sygeplejersker

Ud over viden på niveau 1 og 2 forudsættes det at:

- med baggrund i sygdomslære og stomiens konstruktion kunne analysere og fortolke på det observerede
- Skal kunne være i stand til at fortsætte oplæringsprogrammet fra sygehuset til de borgere som på sigt forventes at kunne varetage stomiplejen selvstændigt
- Kunne identificere og handle på andre faktorer, der livslangt potentielt kan have indvirkning på stomiens funktion og hudens beskaffenhed.

Niveau 4

Sygeplejersker med specialfunktion i stomi

Ud over viden på niveau 1, 2 og 3 forudsættes det at:

- Være med til at udvikle og organisere stomiplejen i kommunen
- Undervisende og rådgivende funktion
- Samarbejde med Myndighedsafdelingen, Stomiklinikken/ambulatoriet

Kompetenceudvikling

Forskellige former for kompetenceudvikling med udgangspunkt i et fælles koncept og læringsportal

Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
Social- og sundhedshjælpere	Social- og sundhedsassistenter	Basis sygeplejersker	Sygeplejersker med specialfunktion i stomi
Former for kompetenceudvikling	Former for kompetenceudvikling	Former for kompetenceudvikling	Former for kompetenceudvikling
<ul style="list-style-type: none">• E-læring, undervisning af personale efter fælles koncept og lokal initiativer• Mesterlære• Introduktionsprogram	<ul style="list-style-type: none">• E-læring, undervisning af personale efter fælles koncept og lokal initiativer• Mesterlære• Introduktionsprogram	<ul style="list-style-type: none">• E-læring• Pleje.net/telemedicin• undervisning af personale efter fælles koncept og lokal initiativer• Mesterlære• Introduktionsprogram• Deltage i stomi-relevante kurser	<ul style="list-style-type: none">• Har diplomuddannelse (indenfor stomi) eller stomiterapeutuddannelsen ET• E-læring• Pleje.net/telemedicin• undervisning af personale efter fælles koncept og lokal initiativer• Mesterlære• Introduktionsprogram• Deltage i stomi-relevante kurser

Praksisnær læring

Praksisnær kompetenceudvikling betyder, at medarbejderen kan forbinde viden til praksis, og at kompetenceudviklingen bliver meningsfuld for den enkelte i forhold til det daglige arbejde. Dette understøtter, at ny viden bliver omsat i de daglige arbejds gange.

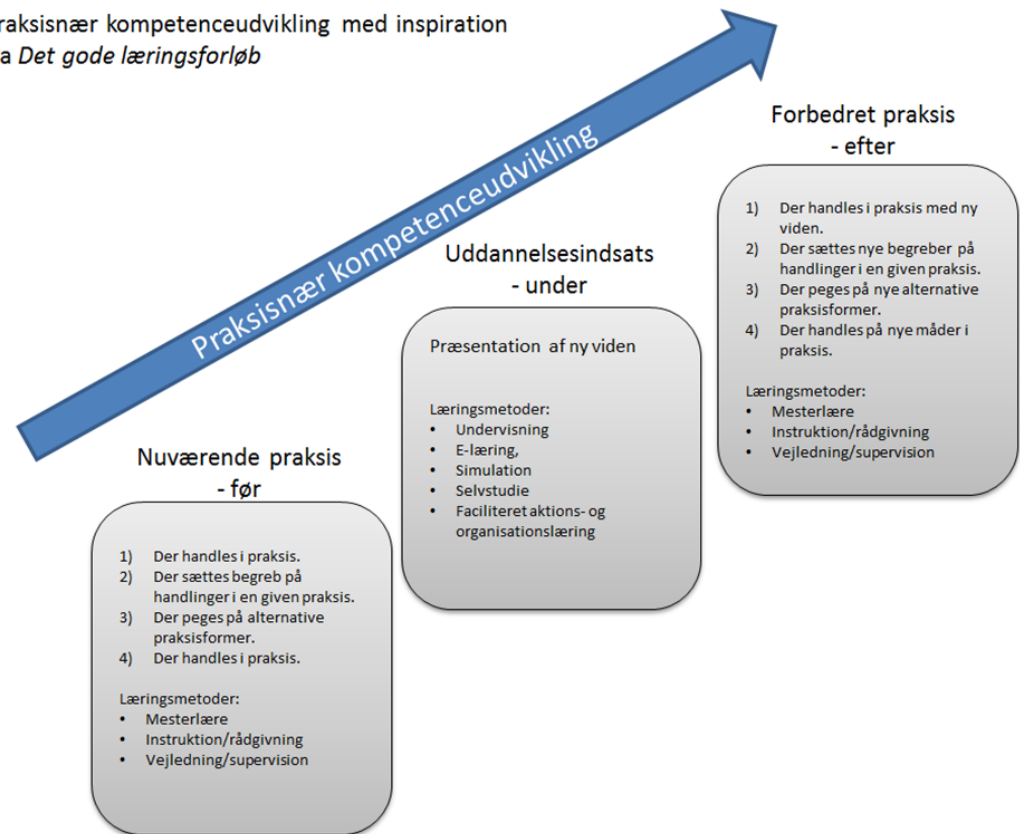
Arbejdsgruppen anbefaler, at det primære indhold i et fælles koncept for kompetenceudvikling og vedligehold af kompetencer ift. stomi består af praksisnær læring suppleret med e-læring og deling af de gode erfaringer.

Praksisnær læring foregår borgernært

For mere information om "Det gode læringsforløb" se Center for Kompetenceudvikling i Region Midtjylland

<https://www.rm.dk/om-os/organisation/center-for-e-laering/kurser/e-laeringskurser/DGL/>

Praksisnær kompetenceudvikling med inspiration fra *Det gode læringsforløb*

Fagligt indhold og formidlingsform

Arbejdsgruppens afsæt:

- Kompetenceløft skal primært foregå lokalt, så både det faglige og det organisatoriske inddrages, idet sammenhængen herimellem ofte er udslagsgivende for patientforløbet.
- Vi skal ikke udvikle nye redskaber og tilbud, hvor der allerede findes noget, men det er implementeringen i hverdagen, der skal styrkes.
- Stomifaglig viden kan indhentes fra en række eksisterende kurser fra diverse udbydere.

Praksisnær læring målrettet

- reagere på forandring
- case-baseret praksisnær læring
- datadrevet kvalitetsudvikling i almen praksis med data og refleksionsspørgsmål

Læringsportal med samling og overblik over materiale til kompetenceudvikling:

- cases til case-baseret praksisnær læring
- E-læring
- små videoklip med gode løsninger
- links til eksisterende kurser/uddannelses tilbud

Læringsportal foreslås forankret hos Center for Kompetenceudvikling, Region Midtjylland, der kan koordinere udvikling og vedligehold af portalen. Omkostningen er ca. 65.000,- kr. til oprettelse af læringsportal (35.000 kr.) og frikøb af sundhedsfaglige (stomisygeplejersker og ET) produktion af videoklip (30.000 kr.). I de følgende år er der udgift til vedligehold af læringsportal (15.000 kr./år). Dertil kommer eksempelvis e-læring.

Anbefalinger

1. At kompetenceløft primært foregår lokalt og praksisnært
2. At den lokale organisering understøtter udveksling af erfaringer, udnyttelse og implementering af kompetencer på tværs af faggrupper og sektorer, der er involveret i det enkelte stomiforløb.
3. At telemedicin bliver et samarbejdsredskab som understøtter videndeling og kompetenceløft i hverdage
4. At kompetenceløft understøttes af en læringsportal, der understøtter lokal og praksisnær kompetenceudvikling – herunder:
 - At der i samarbejde mellem kommuner og hospitaler udarbejdes koncept for kompetenceudvikling
 - At der produceres e-læring
5. At der etableres dialog med SOSU-uddannelserne (grund- og efteruddannelserne) om grundviden ift. stomi

Bilag

1.
 - Arbejdsgruppens deltagere
2.
 - Uddybende om praksisnær læring
- 3
 - Cases

I Deltagere i arbejdsgruppen

- Pia Arensdorff Nielsen, stomisygeplejerske Aarhus Universitetshospital
- Lotte Jacobsen, stomisygeplejerske, Aarhus kommune
- Birthe Nissen, stomisygeplejerske, Aarhus Universitetshospital
- Grethe Vendelbo, stomisygeplejerske, Hospitalsenheden Vest
- Bente Gjørup, kontorchef Center for kompetenceudvikling, Region Midtjylland
- Anders Horst, konsulent, KOSU
- Anne Knutsson Hansen, AC-fuldmægtig, Sundhedsplanlægning, Region Midtjylland

II Uddybende om praksisnær læring

I det daglige arbejde opstår der kontinuerligt læringsituationer og mulighed for kompetenceudvikling, hvor medarbejderne lærer med, af og om hinanden. Der kan opnås et læringspotentiale gennem mesterlære, instruktion, rådgivning, vejledning og supervision. Forudsætninger for at der kan etableres en læringsituation er, at der afsættes ressourcer til sidemandsoplæring, vejledning og supervision. Forudsat at der ikke sker en tilførsel af ny viden, vil den enkelte på et givent tidspunkt opnå maksimale forudsætninger for kompetenceudvikling. For yderligere kompetenceudvikling skal der tilføres ny viden.

Den nye viden kan tilføres som en indsats målrettet den enkelte, gennem ekstern kursusdeltagelse, e-læring, simulation, selvstudie o.a. For at opnå kompetenceudvikling skal der være fokus på, at den nye viden bliver til handlinger, der forbedrer en given opgaveløsning.

Nedenfor er givet eksempler på forskellige måder at arbejde med praksisnær kompetenceudvikling og læring:

- Praksisnær læring med fokus på de daglige arbejds gange. Formålet er at omsætte den eksisterende viden i de daglige arbejds gange gennem praksisnær læring.
- Transfer fra viden til praksis. Transfer handler om at overføre noget, der er lært i en sammenhæng, fx på et kursus, og bringe det i anvendelse i en anden kontekst, fx den daglige praksis.
- Fokus på faglig ledelse. Faglig ledelse kan understøtte, at relevant faglig viden når ud til medarbejderne, og at medarbejderne får tid og rum, hjælp og støtte, til refleksion, faglig vejledning og opfølgning. Faglig ledelse skal understøtte, at der sker en reel praksisændring og dermed reel implementering og forankring.
- Fokus på aktions- og organisationslæring som uddannelsesindsats. Aktionslæring er med til at binde teori og praksis sammen og gøre læring både meningsfuld og relevant, fordi den tager udgangspunkt i medarbejdernes egen praksis. Desuden har aktionslæringsformen et organisatorisk sigte i og med læringen foregår blandt kolleger, på arbejdspladsen og med udgangspunkt i arbejdspladsens praksisopgaver. Deltagerne forhandler mening i.f.t. arbejdspladsens værdier og kerneopgaver i forbindelse med at de afprøver og reflekterer over deres ny praksisser.

Konkret kan der etableres følgende uddannelsesindsatser, der understøtter den praksisnære kompetenceudvikling:

- Etablering af rejsehold med fagspecialister indenfor geriatri, der kan rekvireres til at skabe faciliterende læreprocesser i den lokale kontekst
- Udarbejdelse af case-materiale, der kan bruges som udgangspunkt for en faglig drøftelse og videndeling i den lokale kontekst
- Udarbejdelse af en digital læringsportal med undervisningsmateriale, der kan anvendes til undervisning i den lokale kontekst
- Facilitering af IPLS-workshops med fokus på en kompetenceudvikling i det tværprofessionelle og tværsektorielle samarbejde, som understøtter initiativer, der fremmer gensidig respekt og tillid via fælles viden og professionel relationsopbygning
- Samarbejde med uddannelsesinstitutioner om praksisnære uddannelsesforløb i den lokale kontekst.
- IPLS er en forkortelse af Interprofessionel Læring og Samarbejde. Den korte definition på interprofessionel læring og samarbejde er: Når to eller flere faggrupper lærer med, af og om hinanden i et interagerende samarbejde med involvering af patienten/borgeren.

IIII Case – Jytte (hudproblemer)

76-årig kvinde, Jytte, begyndende demens. Er for nylig flyttet i plejebolig.

- Har haft permanent kolostomi i mange år og altid selv varetaget stomiplejen, men nu skal hun have fuld hjælp til plade- og poseskift.
- Jytte bruger et 2-dels kliksystem med løftbar flange og lukket pose. Pladen plejer at blive skiftet tirsdag og fredag. Posen skiftes ved behov, ofte 1-2 gange om dagen.
- Det er tirsdag morgen og du udfører stomipleje. Da du tager pladen af, ser du, at huden omkring stomien er meget rød og ødelagt.

SSH og SSA:

- Hvilke observationer gør du?
- Hvad vil du gøre?
- Vil du kontakte nogen, hvis ja, så hvem?

SYGEPLEJERSKE:

- Du bliver kontaktet telefonisk af SSH/SSA med oplysning om at huden er meget rød og irriteret omkring Jyttes stomi.
- Hvad vil du gøre?

Video om grundlæggende stomipleje og skift af 2-dels bandage. Fokus på opmåling af stomien, både diameter og højde. Konsekvens, når udmundingen er under hudniveau, opløsningsgrad af klæberen, bæretid, hvordan en normal peristomal hud ser ud. Hvilke observationer, der har betydning ved kontakt til stomisygeplejerske, egnet behandling af huden og bandagering.

V Case – Else (brok og hudproblemer)

93-årig kvinde, Else, bor på plejehjem. Frisk dame, men hun skal have fuld hjælp til stomiplejen pga meget nedsat syn.

- Har haft permanent loop-ileostomi i 4 år.
- Else bruger en 1-dels tømbar pose med konveksitet, tætningsring og kantsikringer.
- Det fungerer godt med poseskift én gang om dagen og tømning ved behov.
- Det er morgen og tid til poseskift. Else sidder på badebænk ved siden af håndvasken på badeværelset og du sidder foran Else på en stol.
- Else har i et stykke tid klaget over, at der er en tyngdefornemmelse omkring stomien.
- Inden du skifter stomiposen, bemærker du, at maven buler lidt ud omkring stomien, og det er ligesom blevet mere og mere i løbet af de sidste par måneder. Der er grødet afføring i posen, som der plejer at være.
- Da du tager posen af, ser du, at der er flere små sår omkring stomien, især i den ene side.

SSH og SSA:

- Hvilke observationer gør du?
- Hvad vil du gøre?
- Vil du kontakte nogen, hvis ja, så hvem?

SYGEPLEJERSKE:

- Du bliver kontaktet telefonisk af SSH/SSA med oplysning om, at huden er meget rød og irriteret omkring Elses stomi.
- Hvad vil du gøre?

Video om stomityper, fokus på loop-ileostomi, brok, egnet bandagering ved loopileostomi og brok, sårbehandling, støtte af brok, stomiø. Observationer fremover.